

НЕ АБЫСЦІСЯ БЕЗ ТРАНСФАРМАЦЫІ

фота А. Дзядзюля

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі прайшоў X Міжнародны кангрэс “Бібліятэка як феномен культуры”. Сёлета ён сабраў 420 дэлегатаў з дзесяці краін: Азербайджана, Арменіі, Інданезіі, Казахстана, Кітая, Кыргызстана, Расіі, Таджыкістана і Узбекістана. Сярод удзельнікаў кангрэса былі кіраўнікі і спецыялісты буйнейшых бібліятэк, музеяў, выдвецтваў, навукова-даследчых арганізацый і ўстаноў адукацыі, вытворцы праграмнага забеспячэння, тэхнічных сродкаў, інфармацыйнай прадукцыі і прамысловага абсталявання для бібліятэк.

Арганізатарамі маштабнага мерапрыемства выступілі Міністэрства культуры і Міністэрства інфармацыі Беларусі, Міждзяржаўны фонд гуманітарнага супрацоўніцтва дзяржаў – удзельніц СНД і Беларуская бібліятэчная асацыяцыя.

Намеснік міністра інфармацыі Ігар Бузоўскі на адкрыцці кангрэса гаварыў аб тым, якая вялікая ўвага сёння надаецца распаўсюджванню інфармацыі і кнігі, як

узрасце роля бібліятэк у фарміраванні менталітэту і выхаванні падростаючага пакалення.

Вітальны адрас удзельнікам прадстаўнічай сустрэчы даслаў і прэм’ер-міністр Рэспублікі Беларусь Раман Галоўчанка. Ён назваў работнікаў бібліятэк захавальнікамі інтэлектуальнага багацця краіны. Сапраўды, сёння бібліятэкі не толькі збіраюць і захоўваюць друкаваную і рукапісную спадчыну, але

і выступаюць папулярызатарамі ведаў. Пра тое, як гэта ажыццяўляецца, якія інавацыйныя праграмы рэалізуюцца, што робіцца для павышэння прафесійных кампетэнцый, і вялася гаворка падчас форуму. Вызначалася месца сучасных бібліятэк у лічбавым свеце, абмяркоўваліся інфармацыйныя бібліятэчныя тэхналогіі ў эпоху вялікіх даных, пытанні захавання фондаў і новыя задачы, якія стаяць перад работнікамі галіны.

Дырэктар фундаментальнай бібліятэкі БДУ, старшыня савета Беларускай бібліятэчнай асацыяцыі Уладзімір Кулажанка адзначаў, што юбілейны бібліятэчны кангрэс прымеркаваны да Года міру і стваральнай працы. І менавіта бібліятэкі адыгрываюць не малую ролю ў развіцці нацыянальнай культуры, адукацыі, навукі. Патрэбна не забываць пра вельмі важную функцыю бібліятэк – выхаваўчую, бо тэма каштоўнасці, якія неабходна прывіваць моладзі, ёсць у добрых кнігах. Таму сёння перад кніжнымі скарбніцамі стаяць задачы па наладжванні камунікацый паміж грамадствам і добрай літаратурай.

Удзельнікі кангрэсу абмеркавалі і праблемныя пытанні, якія сталі асабліва актуальнымі ў наш час. Дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Вадзім Гігін узгадаў такое паняцце, як культура адмены. Раней, у 90-х гадах, калі такая з'ява пачала развівацца, назіраўся культурны байкот асобных дзеячаў, артыстаў, пісьменнікаў. Сёння пад культурай адмены разумеецца адмова для культур цэлых краін і народаў. Вадзім Гігін узгадаў і пра так званы мяккі тагалітарызм: “Ён заключаецца ў панаванні паліткарэктнасці, а па сутнасці ў дыктаце пэўных ідыялагічных каштоўнасцяў над пастулатамі культуры. Гэта замоўчванне, байкот, зыход ад тых ці іншых тэм, прасоўванне аўтараў на прэміі, фестывалі, папулярызацыя не на аснове культурнай значнасці, а на адпаведнасці той ці іншай ідэялогіі. Крытыка, якая разгарнулася вакол Нобелеўскай прэміі, – яскравы прыклад дэвальвацыі ранейшых інстытутаў і пастулатаў”. Таму ў наш час трэба надаваць асаблівую ўвагу культурнай дыпламатыі, менавіта яна здольная наводзіць масты, аб'ядноўваць людзей. І тут не абыйсціся без трансфармацыі бібліятэк. Сёння яны павінны ператварыцца ў палаты культуры, як шматфункцыянальныя інстытуты, якія садзейнічаюць назапашванню і распаўсюджванню ведаў.

Генеральны дырэктар Прэзідэнцкай бібліятэкі імя Б. Ельцына Юрый Носаў падзяліўся вопытам работы з вучнёўскай моладдзю. Так у гэтым годзе старшакласнікі ў Расіі пачалі вучыцца па адзіным падручніку гісторыі. Гэтае выданне незвычайнае:

праз QR-коды, якія падаюцца на яго старонках, вучні і настаўнікі падключаюцца да інфармацыйных рэсурсаў Прэзідэнцкай бібліятэкі, могуць знаёміцца з разнастайнымі дакументамі, працаваць з даставярнымі крыніцамі.

■ Дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Вадзім Гігін

Створаны лічбавы кантэнт і па іншых прадметах і тэмах школьнай праграмы. Усе матэрыялы прайшлі экспертызы накіонт магчымасці выкарыстання іх у адукацыйным працэсе. Сярод спецыяльна адабраных матэрыялаў – архіўныя дакументы, рарытэты выданні, фатаграфіі, лістоўкі, паштоўкі. Таксама ў сценах бібліятэкі створаныя відэалеэкцыі. Яна мае тэлевізійны і мультымедычныя комплексы. На яе базе праводзяцца мультымедычныя ўрокі, алімпіяды і конкурсы вучнёўскіх работ, відэалекторыі, кінапаказы, канцэрты. Сёння Прэзідэнцкая бібліятэка з'яўляецца ўжо культурна-асветніцкім, навукова-адукацыйным і інфармацыйна-аналітычным цэнтрам.

Адзін з пастаянных удзельнікаў Міжнароднага бібліятэчнага кангрэса – Расійская нацыянальная бібліятэка. Яе дырэктар Уладзімір Гронскі прапанаваў калегам з Беларусі новыя тэмы для даследаванняў. Сёння, калі шмат гаворыцца пра неабходнасць абароны традыцыйных каштоўнасцяў, самабытнай

культуры і гістарычнай памяці, важна знаходзіць і папулярываваць інфармацыйныя крыніцы. У Расійскай нацыянальнай бібліятэцы маюцца ўнікальныя матэрыялы, звязаныя з культурай і гісторыяй Беларусі. Напрыклад, там захоўваецца кніжны помнік XII стагоддзя – Полацкае Евангелле, а таксама адзін з самых поўных у свеце збораў кніг

з фатаграфіямі, але і з калекцыяй мужчынскай і жаночай вопраткі, узорами тканін, рэчамі хатняга побыту.

У фондах Расійскай нацыянальнай бібліятэкі таксама захваліся здымкі, зробленыя ў 1898 годзе пісьменнікам і перакладчыкам, географам, этнографам Міхаілам Крукоўскім. Яны не ўведзеныя ў навуковы зварот і ўяўляюць вялікую цікавасць для вывучэння. Гэтую калекцыю з трох альбомаў і 258 фатаграфій варта было б зрабіць даступнай для шырокага кола даследчыкаў, таму прагучала прапанова аб яе выданні. Таксама Расійская нацыянальная бібліятэка гатовая да супрацоўніцтва ў праектах па факсімільным узнаўленні кніжных помнікаў XVII–XIX стагоддзя, якія сведчаць пра культурныя кантакты паміж краінамі ў розныя перыяды. Дарэчы, адзін з праектаў гэтай установы, які рэалізуецца ўжо на працягу 30 гадоў, прысвечаны Беларусі. Гэта краязнаўчая канферэнцыя, на якой абмяркоўваюцца крыніцы, звязаныя з беларускай культурай.

У рамках форуму прайшлі пленарнае і секцыйныя пасяджэнні, прэзентацыі, круглыя сталы, выстаўка выдавецкай прадукцыі. А таксама ў музеі кнігі Нацыянальнай бібліятэкі адкрылася выстаўка “Кніжныя скарбы Куцеінскага манастыра”, прымеркаваная да 400 – годдзя з дня заснавання на Віцебшчыне Свята-Багаяўленскага храма. У XVII стагоддзі ён стаў адным з буйнейшых асветніцкіх цэнтраў. Пры гэтым праваслаўным манастыры ў 1654-1630 гады працавала друкарня, дзе выдавалася навукова-асветніцкая, царкоўна-палемічная і свецкая літаратура на царкоўнаславянскай і старабеларускай мовах. У гэтай друкарні пад Оршай у 1631 годзе выйшаў і буквар Спірыдона Собаля. Арыгінала старажытнага падручніка, на жаль, у Беларусі няма, але на выставе можна пабачыць факсімільнае выданне буквара, здзейсненае ў 2014 годдзе.

У музеі кнігі экспануецца рукапісны помнік – Сінодзік Куцеінскага манастыра XVIII стагоддзя, узор перакладной літаратуры «Гісторыя пра Варлаама і Іасафа», «Актоіх Іаана Дамаскіна», адно з цудоўных літургічных выданняў «Трэфалагіён» і іншыя экспанаты. Прадстаўлены шэраг кірылічных выданняў і рукапісаў XVII–XVIII стагоддзяў з запісамі Куцеінскага манастыра. Сярод іх – рукапісныя ноты «Ірмалогій» XVII стагоддзя, маскоўскія і кіеўскія богаслужэбныя старадаўнія гравюры. Таксама змешчаны дакументы, звязаныя з гісторыяй Куцеінскага манастыра.

Ганна **Пятрова**

Фота Лізаветы Голад

Француска Скарыны. Але гэтым разам Уладзімір Гронскі прапанаваў звярнуць увагу на матэрыялы яшчэ маладаследавання і нават невядомыя. У фондах Расійскай нацыянальнай бібліятэкі захоўваюцца фатаграфіі, якія адлюстроўваюць жыццё Беларусі ў канцы XIX пачатку XX стагоддзяў. Гэта два альбомы здымкаў па этнаграфіі Магілёўскай губерні, зробленыя ў 1904-1903 гадах студэнтам Пецербуржскага ўніверсітэта Вячаславам Коскам. Матэрыялы, якія ён сабраў падчас экспедыцыі ў якасці карэспандэнта этнаграфічнага аддзела Рускага музея, знаходзяцца ў Санкт-Пецярбурзе (у мясцовых музеях). Дарэчы, з экспедыцыі малады даследчык прыехаў не толькі